

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Oredniški in upravljalni prostori: 2657 S. Lawdala av.

Office of publication: 2657 S. Lawdala av. Telephone: Lawdala 4222.

LETO—YEAR XIV.

Cena lista je \$5.00.

Entered as second-class matter January 22, 1916, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1917.

Chicago, Ill., sobota, 17. septembra (Sept. 17) 1921.

Subscription \$5.00 Yearly.

STEV.—NUMBER 216.

Published and distributed under permit (No. 146) authorized by the Act of October 3, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Združitelvena konvencija S. N. P. J. in S. D. P. Z.

Denuncijanti še niso izumrli med ameriškimi Slovenci in prihajajo v našo javnost, ne da bi jih zalila rdečica sramu. Neka nakotne dušice so denuncirale konvencijo pri poliniji, da je "zborovanje boljševikov" in doslej niso nič. Druge vesti z združitelvene konvencije.

(Ker je zapisnik konvencije — namreč uradni zapisnik — katerega zadetki dal je bil priobčen včeraj, prišel preporno na današnje število, ga bomo nadaljevali v prihodnjem, to je v ponedeljkovi številki "Prosveta" in potem vsak dan, dokler ne bo končan. — Op. ured.)

Cleveland, O., 15. sept. — Človek bi mislil, da so se nekateri denuncijanti že zdavnejo prepričali, da lažnjive in obrekovalne denunciacije ne zaležejo nič, ker so doživeli toliko blamaž, da bi se bili lahko apametovali. Toda z blamažami iz preteklosti še niso zadovoljni in zato so poskušali z novo podlo denunciacijo.

V Clevelandu zboruje združitelvena konvencija SNPJ in SDRZ. Znano je, da je v Clevelandu največja slovenska naselbina. V tej slovenski naselbini je poleg neprednega elementa tudi par idijotijah nazadnjakov, ki si domisljajo, da lahko s denunciranjem ustavijo razvoj in naraščanje slovenskih podpornih in drugih organizacij, da s tem ustavijo vsako napredno misel.

V vojne času je par idijotijah nazadnjakov v tem mestu izvršilo prvo denunciacijo, ki pa niso dosegli ničesar. Zato so se želeli osvoboditi. Za to, ko je bila sklicana združitelvena konvencija, je par teh čudnih ljudi mislilo, da je ugodna prilika za denunciacijo. S podlimi ovadskimi intrigami je bila odjedena Kopalna dvorana na St. Clair Ave., ki je xredi slovenske naselbine. Najeta je bila druga dvorana, ki jo je delegacija zavrgla zaradi slabe akustike in prodiranja cestnega ropota v dvorano. Najeta je bila dvorana na Pet in petdeseti cesti. Pametni ljudje so mislili, da je zdaj konec ovadskih spletk. Zmotili so se.

V četrtek 15. sept. sta prišla dva policaja do hišnika dvorane, v kateri zboruje konvencija. Po njem sta poslala po V. Cankarja, predsednika SNPJ. Policaja sta zastavila Cankarju več stvarnih vprašanj, med drugim, kje da prebiva, sploh sta zahtevala njegove naslove.

Kdor je imel kdaj opraviti s policijo, ve, kakaj je policija vpraševala po predsednikovem naslovu. Javno je, da se je hotela policija prepričati pri policiji v Chicago s poizvedovanjem, kdo je Cankar. In tako je bilo, kajti kasneje se je izvedelo pri hišniku dvorane, da je bilo poročilo policiji, da v tej dvorani zboruje konvencija boljševikov in še drugih radikalnih "čkov."

Ovadška dušica ali ovadške črne, ki so izvršile to umazano in obrekljivo delo, se niti ne zavedajo svojega podlega čina, da so hotele umazati slovensko naselbino v Clevelandu. Ali stvar je v resnici taka, da to umazano dejanje pade le na tiste podlece, ki so ga izvršili. Slovenska naselbina v Clevelandu ostane čista. Kajnovno znamenje pa nosijo le tiste osebe, ki so izvršile ovadskost. Sram jih bodi!

Kratke vesti z združitelvene konvencije:

Ime jednote ostane staro in se delj v Chicago.

Zapisnik konvencije se tiska v tiskarni "Enakopravnosti."

Sprejet je bil predlog, da imajo delegatov, ki stavijo predloge in se udeležujejo debat, ne pridejo v zapisnik. Poimenstvo "glasovanje se vrši le tedaj, če tako zahteva najmanj 50 delegatov."

Konvencija je poslala pozdravne brozjavke konvenciji Narodne delavsko obledo.

hrvatske zajednice, konvenciji 5. distrikta United Mine Workers of America v Pittsburghu, Pa. Aleksandru Howatu, predsedniku 14. distrikta premogarske organizacije v Kansasu in brozjavko predsedniku Hardingu s apelom, da naj čim prej pomilosti Deba in druge politične jetnike.

Na četrty aji v torek popoldne so glavni odborniki podali svoja poročila, ki so deloma obširna in deloma kratka. Vsa poročila bodo razvidna iz zapisnika.

Sever in Nagode, lastnika dvorane, katere je bila najeta za konvencijo in katero so potem delegatje zavrgli in se preselili v drugo dvorano, sta poslala konvenciji račun v vsoti \$288, to je odškodnino za ves čas, v katerem bi se imela vršiti konvencija v dotični dvorani. Konvencija je račun odobrila s pogojem, da mora biti dvorana v tem času prazna.

ARBUEKLE, IZPUŠČEN PROTI POROČTVU.

San Francisco, Cal. — Komik Rosecoe "Fatty" Arbuckle, ki je obtožen, da je zakrivil smrt igralca Virginia Rappe 8. septembra, tekom privatne zabave v svojem hotelskem stanovanju, bo vsak čas izpuščen na svobodo proti poročtvu \$5000 v gotovini. Izpuščen bo po odloku veleporote, ki je komika obtožila uboja. Proti Arbucklu pa še vedno stoji obtožnica umora prve vrste, katero zastopa okrožni pravdnik Brady; dokler ne bo rešena ta obtožnica, mora komik čakati v ječi.

Harry Kelly, tajnik veleporote, je v četrtek prejel pismo iz Sacramenta, v katerem grozi pisec, da ubije Arbuckla, ako ga sodišče oprosti krivde. Pisec pravi, da je sorodnik umorjene igralke.

Pred Flashback, ki je bil gost na zabavi, katero je priredil Arbuckle na Delavski praznik večji družbi igralcev in igralk ter drugih svojih prijateljev in prijateljic in na kateri je miss Rappe dobila smrtne poškodbe, ko je bila približno eno uro zapeta z Arbucklom v njegovi spalnici, je izpovedal pred protibliški uradniki, da je vesela družba popila 40 kvortov šeganja in šampanca. Arbuckle je sam pripeljal v svojem avtomobilu iz Los Angeles dvajset steklenic šeganja.

Arbuckle je v četrtek zvečer prvič spregovoril, ko ga je obiskal reporter. Dejal je, da v dveh dneh bo zopet v Los Angelesu, kjer bo nadaljeval delo na filmu "The Lark". Rekel je, da o zadevi ne bo nič govoril, dokler ne pride pravi čas. Komik je bil zelo petrt, ko mu je reporter povedal, kako je dnevno časopisje po vsej Ameriki razneslo njegovo afero do najmanjših detajlov.

Arbucklova soproga, katere živi že pet let v New Yorku ločena od njega, je na potu v San Francisco z namenom, kakor pravi, da mu pomaga dokazati njegovo nedolžnost.

POŽAR UNIOIL IS LOKO-MOTIV.

Jersey City, N. J. — Z neverjetno naglico se je razširil požar v delavnici za lokomotive in je uničil med drugim pohištvo in 18 lokomotiv za osebne vlake. Ognje-gascem se je posrečilo zabraniti nadaljnje razširjenje ognja, vendar se ceni škoda na \$350.000. Ogenj je povzročila pretrgana električna napeljava, ki je vrgla delavsko obledo.

ŠE NEKOLIKO O PO-HODU RUDARJEV V ZAPADNI VIRGINIJI.

Krivice, ki so jih pretrpeli rudarji, so napolnile mero njihove pretrpeljivosti.

UNIJSKI VODITELJI NISO MOGLI ZADRŽATI PO-HODA.

Charleston, W. Va. — (Art Shields, Federated Press). — Na stotine stolpcev v časopisih je bilo spisanih o pohodu oboroženih rudarjev v West Virginiji in o bitkah na gorakem grebenu med dolinama Coal River in Guyan na meji okraja Logan. Večina teh poročil ni v najmanjšem sorodu z resnico, ampak moj namen danes ni, da bi razglabljal neresnična poročila. Kar bi rad povedal, je to, da ni bilo še skoraj nič poročane-ga o pravem namenu pohodnikov.

V splošnem se smatra, da cilj rudarjev je bil, organizirati neunijske rudarje v okraju Logan. Reanica pa je, da so oboroženi rudarji zato korakali v Logan, ker je ta kraj slučajno pot, katere drži v Mingo. Rudarji so bili v Mingo.

Logan je skebaki okraj, medtem ko je bil Mingo organiziran lanske spomlad. To je prvi med skrajnimi južnozgodnjimi okraji v Zapadni Virginiji, ki ga je dosegla organizacija United Mine Workers of America. Kljub dejstvu pa, da so rudarji v Mingu organizirani, ni njihov položaj nič boljši od onega v skebakem Loganu. Ves ta čas so minogski rudarji v boju s lastniki rudnikov, ki nočejo priznati unije. V Mingu vladajo čete strelcev kakor v Loganu. Privatni detaši v Loganu se nazivajo "deputiseri" v Mingu pa "milicarji" ali "konštableri". Razlika je samo v imenu, drugače je ni: terorizem nad rudarji je v obeh krajih enak. V Loganu ne v Mingu ni nobene tiskovne svobode niti svobode zborovanja in govora; v obeh krajih je okrog sto mož v ječah, ker so zahtevali omejenen pravice in svobodščine. Toda rudarji v organiziranih okoliših West Virginije ne čutijo enako s svojimi tovariši v obeh okrajih. Njihove simpatije do rudarjev v Mingu so večje kot pa do onih v Loganu. Prvi so organizirani, drugi niso. To dela razliko.

Celo leto, ko se je vršil boj za priznanje delavskih pravic v Mingu, so iz tega okraja prihajale vesti o terorju. Unijski rudarji so bili poginani iz kompanijskih hiš in lanske zimo so prebili v šotarih in revnih bajtah, pravzaprav barakah, zbitih iz desk, na gorakem pobočju. Konštableri so zdajpazdaj napadli šotorske naselbine rudarjev. Dan za dnem so pokali strel v hribih in dancs je bil ubit ta rudar, jutri drugi, pojutranjem dva itd. Unijskim rudarjem je bilo prepovedano hoditi po cestah; ako so šli trije skupaj, so bili takoj napadeni.

Vesti o tem terorizmu so naravno razburile rudarje v sosednjih rudarskih okrajih. Apelirali so na governorja Morgana in ga opozorili na njegove predvolitvene obljube, ko je dejal, da odpravi sistem privatnih oboroženih čet, ako bo izvoljen. Bil je izvoljen, toda sistema ni odpravil, marveč ga je še bolj utrdil. Governor se ni zmenil, da bi pomagal rudarjem — pomagal pa je z obema rokama lastnikom rudnikov.

Nato je prišla obtožba Sida Hatfielda, bivšega policijskega načelnika v Matewanu, in Chambers valed nekega spopada s privatnimi streli v Mohawku v sosednjem neunijskem okraju McDowellu. Hatfield in Chambers sta bila neoborožena na sodnijo, da se zagovarjata zaradi obtožbe, tedaj pa sta bila brutalno umorjena pred sodnijskim postopjem. (Dalje na 2. strani.)

IRSKI DELAVCI ORGANIZIRALI SOVJET IN KANGLI TOVARNO.

Delfast, Irsko, 16. sept. — Irski transportni delavci v Droghedski livarni so včeraj organizirali so-vjet, osvojili tovarno in jo pričeli obratovati pod svojo lastno upravo. Ta akcija je sledila tritedenski stavki proti znižanju mende. Osvojitve tovarne se je izvršila naglo, tako da je bil vsak odpor brezuspešen. Sovjetska straža je odpodila četo policajev, ki so hoteli reokupirati tovarno. — To je že tretji slučaj sovjetskega gibanja na Irskem v zadnjih par tednih. V Cozku so delavci zasegli pomole, v Druceju pa tovarno in pekarijo.

KAKO LEPO VLADA SKRBI ZA MILJONARJE.

Zakladniški tajnik pritiska na senat, da se bogatim še bolj znižajo davki.

TEŽJI KONEC DAVČNE BUTA-RE MAJ PADE NA LJUDSTVO.

Washington, D. C. (Federated Press). — Zakladniški tajnik Mellon je te dni priporočil senatnemu finančnemu odseku, da naj še nekoliko prišteje davke malemu razredu milijonarjev in naloži davčno breme velikemu razredu malih davkoplačevalcev.

Mellon predlaga, da senatni odsek sklene, da odprava davka na nadprofit velja od 1. januarja 1921. Ako se to zgodi, tedaj okrog 20.000 milijonarjev pobere najmanj \$450.000.000, ki so namenjeni za davek in so bili v ta namen tudi izmuzgani iz ljudstva v obliki visokih cen.

Fordneyjeva davčna predloga je milijonarjem že znižala dohodninski davek od 65 na 35 odstotkov, kar pomeni, da bo 20.000 milijonarjev tudi tu priborilo okrog 150 milijonov dolarjev na davkih. Ali zakladniškemu tajniku to še ni dovolj in zahteva, da senatni odsek napravi novo znižanje na 25 odstotkov. Tajnik Mellon tudi priporoča, da se odpravi ves davek na delnice, ki je doslej nosil vladi okrog 90 milijonov dolarjev na leto.

Na drugi strani pa je povzikan davek na dohodek korporacij od 10 na 12 in pol odstotka. Ta davek večinoma plačujejo mala podjetja, ki imajo od \$4000 do \$60.000 letnih dohodkov. Njihov davek zdaj naraste za \$600 na leto. Toda tajniku Mellonu, ki tako težko gleda davek na profit in sploh na davke ubogih milijonarjev, je to še premalo in priporoča senatnemu finančnemu odseku, da prišije malim korporacijam še dva odstotka k prej omejenemu znesku.

Dalje predlaga Mellon, da senat vpostavi polovico davka od tovarnine, katero je zavrgla nižja kongresna zbornica. Zavrgla polovica pomeni 180 milijonov dolarjev letnega davka, katerega bo plačevalo ljudstvo od vsakega predmeta, ki se prevaža po železnihah.

V tukajšnjih političnih krogih se govori, da so vsa ta priporočila zakladniškega tajnika Mellona prišla na osebno željo predsednika Hardinga. Dejstvo, da je administracija ponovno poskusila, da se v kongresu sprejme taka davčna predloga, ki bi dloži davčno breme z 20.000 milijonarjev in ga naloži delavcem, farmerjem in malim podjetnikom, dokazuje, da čigave interese najbolj skrbi sedanja vlada.

Irsko zopet v nevarnosti vojne.

London, 16. sept. — Lloyd George je včeraj obvestil Irsko sinfajnovce, da je ponovna mirovna konferenca nemogoča, ako bodo sinfajnovci vztrajali, da govora v imenu neodvisne in suverene Irske. Ako se pogajanje razbije, tedaj je nevarnost, da se civilna vojna na Irskem območi.

OROŽJE IN STRELIVO SE KUPČI NA POLJSKEM IN V RUMUNIJI.

Tretja internacionalna apelira na preprečanje nove intervencije; Savinkov je moral zapustiti Poljako.

DOBRA LETINA V PETRO-GRADSKIM PROVINCI.

London, 16. sept. — (W. N. Ewer, Federated Press.) — Izvrševalni odbor tretje internacionalne v Moskvi je poslal apel na delavce vseh dežel, da naj pomagajo preprečiti nove napade na Sovjetsko Rusijo, ki jih pripravljajo vladajoči razredi Evrope v upanju, da jim bo lakota v volgiskem ozemlju pomagala do zmage. Bele sile se že organizirajo na mejah sovjetske republike in številne protisovjetske zarote se pletejo v Rusiji. Baltičke države postajajo odprte sovražne. Orožje in strelivo se dnevno prevaža iz Francije na Poljako in v Rumunijo.

Apel se posebno obrača do angleške govorilnih delavcev v Angliji, Ameriki, Južni Afriki in Avstraliji. Izvrševalni odbor apelira na delavce, da naj opuste nakladanje muhije na vlake in parnike in naj organizirajo pošiljanje živil za stradalajoče kmete v Rusiji. "Edino delavci in ljudsko pomožno gibanje lahko prepreči namere kapitalistov, ki bi radi izrabili pomožno akcijo za politično vmešavanje in novo intervencijo v Sovjetski Rusiji," se glasi apel.

Moskva, 14. sept. — (Federated Press.) — Leon Trocki, ki pije v "Pravdi" o imenovanju bivšega francoskega poslanika v caristični Rusiji Noulensa načelnikom entente pomožne komisije za Rusijo, pravi: "Ker se Noulensu ni posrečilo s direktnim intriganjem, hujkanjem in intervencijem v Rusiji, bi zdaj rad poskušal kot filantrop. Revolucija je pripravljena na vsak napad in je sposobna premagati Noulensa vsak čas."

Letina v petrogradski provinci se je letos izvršno obnesla. Pri delanju je približno 2520 funtov koruze na desetini (desetina ali hektar je dva in pol ameriškega akra). — Iz Londona je prišla ponudba za prehrano 100.000 otrok v volgskih provincah. Parnik iz Stettina je privedel 150 ton živil in vlak iz Piske je pripeljal štiri vagona ri za seme.

Ekonomski svet v Petrogradu je oddal Beltsove kovinarske tovarne delavski zadrugi v obratovanje. Zadruga bo proizvajala poljedelsko orodje in dajala 30 odstotkov produkta državi. — Gospodarski svet v Azerbajdžanu se je lotil izsušenja 50.000 desetini sveta v okrožju Muge. Za to delo bodo najeti delavci iz Sovjetske Rusije in Perzije.

Berlin, 16. sept. — Boris Savinkov, vodja protirevolucionarnih sil, je moral zapustiti Poljako, kjer je dve leti roval in organiziral bele čete proti sovjetom. Sovjetska vlada ni hotela izplačati Poljski 30 milijonov zlatih rubljev odškodnine na temelju mirovne pogodbe, dokler ni bil Savinkov deportiran. Da se izogne ponižanju, je Savinkov prostovoljno zapustil Poljako.

Osemindesetstotniki organizirali novo stranko.

New York, N. Y. — "Odhor osemindesetstotnih," kateremu načeluje J. A. Hopkins, je naznanil, da organizira novo politično stranko, ki se udeleži kongresnih volitev prihodnje leto. Stranka bo imela liberalen program.

VREME.

Chicago in okolice: V nedeljo nestalno in deževno. Južni vetrovi. Temperatura v zadnjih 24 urah: najvišja 70, najnižja 66. Solnce izide ob 6:31, zaide ob 6:58.

W. Z. FOSTER APELIRA NA AMERIŠKO DELAVSTVO ZA POMOČ RUSIJI.

Chicago, Ill. — William Z. Foster, ki se je po šestih mesecih bivanja v Sovjetski Rusiji vrnil v četrtek zvečer v Chicago, je rekel v intervjuu, da njegova prva beseda ameriškemu delavstvu je, da naj velikodušno prispeva v sklad za podporo stradalajočim milijonom ob Volgi. Danes so ruski delavci in kmetje potrebni pomoči — kdo ve, če se bo enkrat potrebnosti tudi mi.

GENERALNA STAVKA V SEVERNI FRANCJI.

80.000 francoskih delavcev v boju; 100.000 delavcev hrva dela v Nemčiji.

KRITIČEN POLOŽAJ NA AN-GLSKEM.

Pariz, 16. sept. — Delavci v industrijskih mestih severne Francije so stopili v generalno stavko. Več ko 80.000 delavcev je šlo v boj in stavkovno gibanje se širi. V Roubaixu in Turcoingu so zapre vse prodajalnice, restavracije in kavarne in oba mesta sta brez električne in plinske razsvetljave. Stavka se vrli mirno.

Leon Jouhaux, predsednik Splošne delavske zveze, je včeraj popoldne vodil deputacije k ministru za delo, ki je prišel k ministru predstojniku Briand, kateremu so delavci predložili svoje zahteve. Briand je obljubil, da bo kabinet danes razpravljel o stavki.

Berlin, 16. sept. — "Vorwärts", glasilno socialdemokratov, pije, da je Nemčija s strani na industrijski položaj veliko na boljšem kot Amerika, Anglija in sploh vse zmagovalne države. V Ameriki je šest milijonov brezposelnih, v Angliji tri milijone, v Nemčiji pa samo 100.000. "Tako se vojna maščuje nad zmagovalci," je dejal neki berlinski bankir. — Medtem pa, ko industrije v nemški republiki primerno dobro obratujejo, je finančni položaj zelo na slabem. Za eno zlato marko je treba danes 90 papirnatih mark. To pomeni, da bo morala Nemčija za prihodnje milijardo starih mark odškodnino plačati 90 milijard v papirju.

London, 16. sept. — Delavski župan Girling iz Shoreditcha je danes opozoril vlado na posledice brezposelnosti. Dejal je, da milijoni brezposelnih delavcev v Londonu in drugih mestih so pod vedno večjim vplivom komunistov. Revolucionarna propaganda se je zadnje mesece bujno razvila med brezposelnimi delavci, ki so že izgubili vsako zaupanje v sedanjo vlado.

Girling je tajnik delegacije delavskih županov v Londonu, ki so se odločili, da morajo za vsako eno videti Lloyd Georgea v Gairloch na Škotskem in mu predložiti fakta glede brezposelnosti. Župani zahtevajo, da vlada takoj prisloži s veliko vsoto državne podpore na pomoč brezposelnim.

Britsko podirjano gospodarstvo v Indiji.

Bombay. — Odurnost angleških oblastnikov proti indijski ljudstvu je vedno neznošljiva. Pod prevelikim pritiskom vlade celo nekateri Indijci v zaslepljenosti delajo proti svojim ljudem. Podjetniki, ki so skoro izključno sami tuji (Angleži), postopajo proti domačinom naravnost zverinsko. Vodja poštnih delavcev v Kalkuti je bil siloma odpeljan v Birmo, vsled česar so poštni delavci zelo nezadovoljni. Zbirajo se pri javnih shodih in zahtevajo nazaj svojega vodjo. Splošno vlada vsilja nezadovoljnost proti sedanji vladi, kar pa Anglija s svojimi dobrimi politiki zna najlepše prikriti svetu.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov na vas, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2857-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

Datum v členu n. pr. (Aug. 31-21) poleg vnosa imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevno potekla naročnina. Posvetilo je posvetilo, da se vam ne ustavi list.

KDAJ JE STAVKA KONČANA?

Na to vprašanje odgovori človek, da je stavka končana, kadar se delavci vrnejo zmagoviti na delo, ali če delavci apoznajo, da je vsak nadaljni odpor brezuspešen in se vrnejo na delo, čeprav so premagani. Z drugimi besedami bi rekli: Delavska stavka je končana, ko je večina stavkajočih delavcev sklenila, da se vrnejo na delo.

Tako sodi vsak delavec. Nekateri sodniki pa sodijo drugače. Tako je na pr. neki sodnik v Detroitu rekel, da je stavka končana, kadar so stavkokozi zavzeli mesta organiziranih delavcev.

Ta razsodba ni bila podana v interesu delavcev. Kajti jasno je, če to ostane pravilo, kar je izrekel okrožni sodnik Webster v Detroitu, tedaj je treba podjetniku najeti stavkokoze in jih prignati v tovarno, da se vstopijo k strojem, ki so jih prej obratovali organizirani delavci, in stavka je končana. Tudi sodnik je sam takoj pokazal, zakaj je podal tako razsodbo. Podjetnik je namreč vprašal za sodnijsko prepoved proti razpostavljenju stavkovnih straž. In sodnik je utemeljil izdano sodnijsko prepoved na ta način, da se prepoved razpostavljenja stavkovnih straž, ker je stavka končana. Stavka je pa končala na ta način, da so neorganizirani delavci zavzeli mesta organiziranih delavcev.

Sodniku je bilo treba še malo dalje misliti in prišel bi mogoče do logičnega zaključka, če je stavka končana, da je še toliko manj potrebna prepoved za razpostavljenje stavkovnih straž. Dokler pa sodnik izdaja prepovedi proti razpostavljenju stavkovnih straž, pa stavka postoji. Če ni stavke, zakaj pa je sodnik izdal sodnijsko prepoved proti razpostavljenju stavkovnih straž?

POJDI IN ODPRI OČI!

Stopi delavec v mestni okraj, kjer so naseljeni najslabše plačani delavci. Ne stopi pa samo enkrat, če spadaš med delavce, ki ne mislijo. In kadar prideš do vogala, si oglej dečka, ki prodaja časnike. Mogoče je star sedem, mogoče devet let. Kdo naj pozna njegovo starost razen njegove matere. Videl boš, da ima upadla lica, prve poteze je že začrtala jetika v njegova blede lica. Slišal ga boš, kako bo s hripavim glasom pozno v noč ponujal večerne liste na prodaj. Hodi vsaki dan na ta vogal. Opazuj ga dobro. Nekega dne boš pogrešil malenčka in ko boš vprašal po njem, ti bodo povedali, da počiva na pokopališču. Jetika je ukinila mlado življenje. Mesto njega je zdaj njegova sestra na cestnem vogalu, ravno tako drobne obraza je kot njen bratec. Zda ona pomaga preživljati družino, kajti oče že dolgo spi spanje mrtvih, mati se pa muči in trudi, da preživi pet sirot. Pomagala bo, dokler tudi nje ne pokosi jetika. In tako pada v grob proletarski cvet za proletarskim cvetom, svet da drvi mimo, mimo za mamonom — profitom!

Delavec, ali ti ne pride takrat na misel, da živimo v narobe svetu?

PODJETNIŠKA LUMPARIJA.

Apel na najnižje človeške instinkte.

Krojaški delavci, organizirani v Amalgamated Clothing Workers, so bili izprti pri trdki Douglas, ki ima svoje delavnice v Akronu in Clevelandu, O.

Tvrdka je najela tri revne, sestrane zamorce, da so nosili v Akronu velike lepake z napisal, da je ta organizacija nelegalna, dasiravno ji je bilo znano, da je Centralna delavska unija v Akronu odobroila stavko.

Za to potezo se je skrivaj grd namen. Tovarnarji so mislili, če se prikažejo zamorci s takimi lepaki na ulicah, pride prav zanesljivo do plemenskih bojev. Če pride do krvoprelitja, bo odrejena milica, razglašeno bo vojno stanje in delavci se vrnejo premagani na delo.

Podjetniška zvijača ni imela uspeha. In ko so podjetniki videli, da se zvijača ne obnese, se seveda umaknili zamorce z ulic.

Nobeno sredstvo ni preumazano podjetnikom, če gre za to, da se delavci potisnejo na nižjo življensko stopnico, podjetnikom se pa poveča profit.

DOPISI.

East Palestine, Ohio. — Zlostno vest moram poročati iz naše naselbine, da sta nam v 14 dneh umrla kar dva rojaka. Prva je umrla dne 21. avgusta Katarina Kavčič za rakom v želodcu v starosti 45 let. Pokojnica zapušta soproga in šest otrok. Bila je članica JSKJ, doma iz Žirov nad Škofjelo. Drugi je umrl John Hostnik dne 4. t. m. v starosti 29 let. Imel je pljučnico. Bil je član JSKJ in SDPZ, doma iz Suhe nad Škofjelo. Zapušta ženo in 5 nedorastlih otrok. Kot tajnik društva Sv. Jožefa št. 41 se zahvaljujemo vsem tujakim društvom, ki so prispevala za za vence umrlim.

Članom JSKJ se gotovo šulno zdi, da se nisem s tem dopisom oglasil pri G. N. Prav slabo srečo imam pri tem listu in nikakor nisem gotov, da bi tudi ti dopis ne prišel v koš, zato sem ga poslal Prosveti. — Februarja meseca tega leta sem poslal dopis G. N., toda ni bil priobčen. Vprašal sem jih pisмено, kaj je z dopisom, da ni priobčen, toda ni bilo odgovora.

Najbrže je romal v koš, ker se je tiskal združena in ni bilo volji uredniku. Mogoče pa je tudi, da sta oba pisma prišla v roke banditev, ker je Peter Zaga takrat pogosto pisal, da so poštni vlak bandite oporali. Dopis naj gre torej skozi Chicago, kjer ima poljeja bolj pod komando poštno roparje kakor pa v New Yorku.

Pri nas se je dnadanes zelo težko preživeti. Delamo po tri dni na teden in še takrat se je slabo zasluziti. Krivo temu je seveda le nezavedno delavstvo, ki ne postavi svojih zastopnikov, ki bi delovali v njegovo korist. Pri nas se rojaki zelo zanimajo za državljansko pravico in so večinoma že vsi državljani. Želeli je, da bi se vsak rojak, ki še ni državljan Unije, pobrigal, da isto doseže, kar bo veliko pripomoglo pri prihodnjih volitvah naši delavski stranki.

Izrekan sorodnikom umelih skreni sožalje — Anton Brelih.

Washigon, Mich. — Naj omenim nekoliko o napredovanju pri našem društvu št. 286 SNPJ. Kot član imam pač pravico, da po vem svoje mnenje. Tajniško poslovanje se mi zdi, da je zamerjeno, ker ko imamo bolnika, bolniški obiskovalec ni niti obveščen, kaj ima početi. Tajnik mu ne da nikakih obvestil in kakor sem čul, da mora obiskati bolnika šele ko od drugih dobi naznailo, daje kateri član bolan.

Zapisnik ne vem, zakaj nam služi, ker nič ne damo v njega. Ako priredimo kako veselico, tedaj le par oseb ve za izdatke in dohodke, kar ni nikakor pravilno. Zakaj bi ne bilo kakor lani, ko je odbor vse natančno predložil celemu društvu. Po mojem mnenju tudi zadostuje, ako imamo doma po par dolarjev in bi se drugo dalo na banko. Zakaj pri volitvi odbora ne gledamo bolj na sposobnosti in volimo takega, ki v pijanosti grdo govori o jednoti, da ne bo plačal več centa. Ali nimamo boljših mož, ki bi bili za napredek in korist celemu društvu? Dokler bomo le slabe uradnike nadomestovali pri društvu mesto dobrih, ni misliti, da homo kaj napreduje. Volimo moše, ki bodo zmogli vas stvar voditi. Ne smemo se ozirati na vnegevednost par članov, temveč se moramo ravnati strogo po pravili, kar od nas jednota zahteva. Ako ne bomo ravnali po pravilih, bodo tudi vedno večji stroški kakor izdatki. Veliko je to lečeče na bolniškem obiskovalcu, katerega dolžnost je, da poroča v kakem položaju je dobil bolnika, ko ga je obiskal. — Opašovalce.

Clinton, Ind. — Enakomerno teče čas svojo pot, Rodovi se s njim starajo vsi na isti način brez ozira na stanove, veljave in bogastva. Z enakomerno naglajeno se vrti kolo časa vedno naprej in prinaša starost, ki je bogatstvu ravnotako neljuba in pregodnja kakor revežu. Prav težko pusti bogastvo in se loči od zemljskih dobrot, drugi pa zapušta svet z žalostjo, ko vidi zapuščeno svojo neprebrskljeno družino. Ta nespremenljiv zakon nam je pustila narava in pokoriti se mu moramo vsi, slediti mu mora

vse človečanstvo in človeška veda in popolnost se ni mogla preukročiti te naravne moči po svojem kopitu. Za to ne pomagajo ne blesk zlata in ne velika moč kapitala.

Naravni zakon je pravičen in tekoči čas v starost meri vse enako bogatim in kakor revežem. Ko bi vse šlo po takim redu in bi na pr. vladajoči čimtelji vodili dražabni red po tem naravnem zakonu, bi ne prišlo nikdar do krvavih vojn, stavk, brezposelnosti in do krize kakorino danes hudo občutimo. Edino v tem tiči izvor našega sistemnega zla.

Čas bo prinesel tudi evolucijo, ko bo delavski rod zahteval, kar je njegovega po naravnem zakonu in duh svobode bo izmordil mučenega delavca, da bo zahteval in vzel, kar je njegovega, kar mu je bilo vzeto. Takrat bo poravnal tisočletni račun.

Čas teče, nič ne reče, pravi prislovica, in res, če tudi se nam med tem časom ni godilo dobro, klub temu so kmalu minila leta od leta 1913. Onega leta v tem mesecu smo ustanovili v naši naselbini društvo Studenček pod skalo št. 213 SNPJ. (Vas čast ustanoviteljem.) Društvo je bilo ob ustanovitvi šlo kakor malo drevesce in poleg tega je imelo sovražnike, ki so dobri stvari nasprotnovali, da so se večkrat zamažali šibki stebri mladega društva. Čas leči vse rane in tudi društvo je prestalo hujše borbe ter počasi in sigurno napredovalo. Danes šteje društvo v obeh oddelkih nad 100 članov, torej je doseglo lep uspeh, kar je le mogoče po vajrtem delovanju.

O priliki šletnega praznovanja prirediti to društvo dne 24. septembra veselico z vinsko trgovijo obširnega programa. Kajti brenta je bila že davno pripravljena. — Sodelovala bo izvrstna godba in naše brhke vinčarke v narodni noši, a pisanimi krili, bo lepo videti pri njihovem postu. Županov vinograd bo bogato obložen z grozdjem, da se ga bo lahko vsakdo do sitga nazobal, če ga ne bo kdo videl, drugače pa bodo odločali gospod župan.

Vabijo se vsa sosednja bratska društva kakor tudi posamezni rojaki, da se te veselice z bogatim programom udeležite. Začetek je ob 7. uri vever na stasem prostoru. Tudi vstopnina ostane po starem.

Za društvo Studenček pod skalo št. 213. — Christina Omahna, tajnica.

AMERIŠKA POMOŽNA AKCIJA V RUŠJI.

Intenta skliče kongres.

Riga, 16. sept. — Polkovnik Haskell, načelnik Ameriške pomožne administracije v Sovjetski Rusiji, pride v ponedeljek v Rigo in od tu se takoj odpelje v Moskvo. Z njim pride 22 njegovih pomočnikov.

Iz Moskve javljajo, da je sovjetska vlada pravkar izdala odlok, po katerem morajo vsi inozemski podjetniki v Rusiji, ki imajo več ko 250 delavcev, importirati svoja živila izven Rusije.

Paris, 16. sept. — Komisija vrhovnega sveta za pomožno akcijo v Rusiji je sklenila sklicati mednarodni kongres v Brualu 6. oktobra, na katerega bodo povabljene Združene države, Nemčija in države, ki meje s Sovjetsko Rusijo, v svrhu, da razpravljajo o položaju v provincah ob Volgi.

Nova vlada Španije je velekapital.

Barcelona. — Novi Maurov kabinet je sestavljen izključno iz ljudi, ki zastopajo španske kapitaliste. Finančni minister Cambó, ki je obogatel po vojnem dobavljanju, je v kabinetu kot zastopnik industrijskih zvez "Liga" in "Fomento Nacional", katerih podjetja so izključno le s stavkokoškimi delavci zaposlena in ki imajo v Barceloni ustanovljeno neko morilno bando. Člani te morilne bande imajo nalogo pomoriti vse sindikaliste in dobiti za vsak umor po sto peset nagrade.

Mornarski minister Cortina je predsednik Španske kreditne banke; notranji minister je grof Cuello, doseganji vojaški guvernir v Saragozi. Bolje se skoraj niso mogli zbrati in nadejati se je, da bodo lahko delovali, saj predstavnik finančnega in industrijskega kapitala ter vojaške kamarije najbolj "pašajo" slamej.

STAVBINSKI DELAVCI V BOJU ZA SVOJE UNIJE.

Tesarski podjetniki nabrali milijonski sklad za uvedbo odprte delavnice v Chicago.

NAJELI SO TIŠOČ PRIVATNIH DETEKTIVOV.

Chicago, Ill. — Kapitalistične časopise je raztrgalo veselo vesti, da so tesarski pogodbeniki nabrali milijon dolarjev za boj proti organizaciji tesarjev v Chicago, katero mislijo uničiti in uvesti odprto delavnico po Landisovi medzni lestvici.

Poročilo se glasi, da bodo pogodbeniki dobavljali nenujanske tesarje iz drugih mest, predvsem pa iz Milwaukeeja, St. Paula, Dulutha in Detroita. Importiranim tesarjem bodo dali dolar na avo in vrhutega jim bodo dali posebno nagrado, poverili vozne stroške in jim aktrbali za hrano in prenočišče v Chicago. Pogodbeniki so se obrnili na vse privatne detektive agencije v Chicago, ki imajo podružnice v drugih mestih; agencije bodo najemale skebe in jih pošiljale v Chicago. Več ko tisoč privatnih detektivov bo pripravljenih za protekejo nenujanskih tesarjev.

Odborniki tesarske unije pa niso v posebnem strahu. Thomas Kearney, predsednik Sveta stavbinskih delavcev, je rekel reporterjem, da je slika o tem načrtu tesarskih pogodbenikov še pred šest ali sedem meseci. Na vprašanje, kaj bodo storile druge stavbinske unije v slučaju, da pogodbeniki izvedejo svoj načrt za odprto delavnico v tesarski stranki, je Kearney odpravljal reporterje s kratkim odgovorom, da ne ve.

Vse stavbinske unije, ki so pristale na Landisovo razsodbo glede mezd, so se vrnile na delo s pridržkom, da se vrli pošteno zalivanje; izpustili je le šest unij, ki niso priznale Landisove razsodnice niti njegove razsodbe.

Indijski vojvode in mogoci v Rusiji.

Berlin. — Po navesti indijskega misleca Rabindranatha, se je podalo 20 najbolj znanih indijskih vojvod in knezov v Nemčijo, od katerih se denot prištevajo najbolj znanim ljudem Indije. Med njimi so tudi trije Rockefellerji in dva Morgana in Indije in govori se, da je to prihod trgovskega pomena.

Wirthova vlada je dala na prihod čustvenih mogotev vso pozornost, ker to dokazuje, da se bodo Indijci bolj zanimali za avtoivno industrijo in trgovino.

Da bo kotirajoče angleško industrijo, se tudi še sliši, da so Indijci naročili veliko tovarniških izdelkov in malinerije. Spoznali so mnogo nemških izdelkov, katere jim je Anglija prodajala pod svojo znamko in to jih bo brkone iznelo.

Prihod Indijcev je bil taven, tako da se angleški tajni agenciji ni posredilo preprečiti prihoda, ki je velikega pomena za nadatjno delovanje.

Julian Kitajski protestira.

Peking. — Južnokitajska republika, katere predsednik je Sun Jai Sen, je državnemu tajniku Hughesu obznanila v nekem memorandumu, da nikakor ne prizna kakih sklepov konferenc, ne da bi bila tudi sama udeležena.

Dalje tudi na široko razpravlja omenjena nota, da je vlada v Pekingu ne ustavna in pod nekako kontrolo Japonske. Vlada v Kantonu, to je v Južni Kitajski izjavlja, da je ona postavna vlada cele Kitajske in odločno zahteva zastopstvo.

Španija zahteva od Karla koncesije.

Bern, Švica, 16. sept. — Španska vlada, katero je bivši avstrijski cesar Karl že večkrat naprosil, da mu dovoli preseliti se v Španijo, zahteva politične in finančne koncesije od Karla, in siicer, da mora Karl znižati številu svojega služabniškega osebja, ki boje šteje 80 glav, in dalje mora zaječati, da se ne bo mešal v nobeno politično zadevo. Kot se poroča, je Karl lani izdal 1,200,000 švicarskih frankov za svoje "dvorne potrebe".

NOVI ŠPIJO-NI ODKRITI.

SMRT ENEGA VOHUNA JE ODKRILA DRUGE ŠPIJONE.

Tudi vohunstva ne bo zadržalo delavstva na svojem pohodu do končne zmage.

Pittsburgh, Pa. — Zopet so pred nami novi dokazi, ki govorijo jasno kot beli dan, da so v jeklarski stavki igrali vohuni veliko ulogo. Te vohune je odkrila organizacija strojniki.

Jack Peters je užival veliko zaupanje med stavkarji ob času je klarske stavke. Bil je odbornik in vodil je stavko v distriktu Wheelings, W. Va. Vohunsko tajnosti je odnesel s sabo v grob. Dedščino, ki jo zapustil svoji družini, je ime izdajalec. Po njegovi smrti je bilo odkrito, da je bil eden in dvajset let detektiv Corporation Auxiliary kompanije, najbolj razupite privatne detektivske agencije, ki se peša z vohunstvom med delavci. Njegova številka je bila R. 087, a katero je podpisaval svoja vohunska poročila.

Peters je bil član organizacije Amalgamated Iron, Steel & Tin Workers, bil je poslovni odbornik strojniške unije v Wheelingu in predsednik Centralne delavske unije, poleg je pa igral veliko nlogo tudi v stavki jeklarskih delavcev.

Njegovo izdajstvo je bilo odkrito, ko so nekateri zahtevali, da William Sanders, član strojniške lokalne organizacije št. 506 v Wheelingu, postane naslednik Petersa. Preiskava je dognala, da ni bil le Peters vohun in uslužben pri Corporation Auxiliary kompaniji, ampak da je bila vsa organizacija preprežena z delavskimi vohuni. Odkrit je bil kot vohun tudi Sanders. Njegovo znamenje je bilo Z 107. Drug vohun je bil neki Elmer Ray. Njegova številka je bila X 125.

Francis Wilkin iz Washingtona, Pa., je bil odkrit kot vohun, uslužben pri Corporation Auxiliary kompaniji. Bil je član kar pol tucata delavskih organizacij. Priznal je, da je pošiljal spisanke o ubodih in sejah jeklarskih delavcev ob času atavke jeklarskim baronom. Bil je predsednik lokalne organizacije strojniki, delegat distriktne organizacije in član eksekutive. Bil je član organizacije gledaliških delavcev, prostovoljni organizator Ameriške delavske federacije, tajnik okrajne organizacije farmarske delavske stranke v okraju Washington, Pa. Zda so ga veseda izključili iz vseh teh organizacij.

Ti fakti govore, da imajo privatni podporni interesi dosti denarja na razpolago za vohunstvo med delavstvom.

Gora v Alpah se je razkrala.

Ženeva, 15. sept. — Gora Valmaggia se je razkrala na dvoje. Veliki zemeljski plaz se vale v doline in ogromne razpoke potirajo gozdove in bivališča. Prebivalci v Campo Cimalotto so pobeegnili v paniko.

SE NEKOLIKO O POHODU RUDARJEV V W. VIRGINIJI.

(Nadaljevanje s prve strani.)

Privatni detektiv, ki je ustrelil oba moža, je danes prost pod porokom in kot se čuje, se je celo udeležil zadnjega boja z rudarji. Hatfield in Chambers sta bila zelo priljubljena pri unijah rudarjih in njun umor je silno razkašil delavce pod zemljo. Končno je prišla aretacija 36 rudarjev, katerim se danes preti smrt. To je utrgalo zadajo nit potrpežljivosti in organiziran je bil znani pohod v Mingo s klicem: "Vpostavimo ustavo!" Odborniki 17. okroja rudarske organizacije so protestirali proti pohodu in ga skušali preprečiti. Nakrat so postavili oborožene rudarje, tedaj pa je prišla vest o nočnem napadu na rudarsko naselbino Sharples dne 27. avgusta. To je povzročilo, da se rudarji niso več zmenili za nobeno svarilo.

Ko so zvezne čete dospale na lice mesta, so rudarji potisnili nazaj kompanijske strele v Loganu. Ako ne bi bilo zveznih čet samo še par dni, bi bili rudarji prodrli skozi okraj Logan in dospeli v Mingo na pomoč svojim zatiranim bratom.

To so fakta, ki so znana vsakomur v tem okrožju.

g-iri zaupanje, 197 SNPJ. — M. Najman.

UDOVICA.

POVEST IZ 14. STOLETJA.

Napisal I. E. Tomič. Poslovenil Stefan Knava.

(Dalje.)

"Naj imate več samostanov!" je pristavil Damjanč. "Odpravite me ali v Remete pri Zagrebu, ali v Kamensko pri Karlovcu. Tamkaj ostanem toliko časa, dokler se ne pozabi vse."

Predstojnik se je zopet nekoliko zamislil in je na to pomignil Damjanču, da naj mu sledi v gorenje nadstropje. Tu mu je odprl celico, dal mu redovniško obleko ter mu zapovedal, da naj se ne prikaže nikomur.

Viečan je dal izdajalskega plemiča iskati po vseh skrajnih okoliščinah. V Karlovcu je bil samo en samostan frančiškanov, v okolici pa samostan pavlinov v Kamenskem. Ignacij je šel najprej v frančiškanski samostan; tu so ga prepoznali, da se za zidovjem njihovim ne skriva nikak begunec, in da oni tudi ne bi hoteli dati zavetja osebi, ki jo preganja oblast. "Mi smo v mestu", so mu odgovorili frančiškani, "kjer sedi karloviški general, s katerim se ni šaliti."

Ignacij se je domenil s sinom, da pojdetta drugi dan v Kamensko, da tamkaj poišče brata. Prišel je v samostan, so ju ustavili na poti, čeprav sta hotela iti k predstojniku, da bi se v njegovi sobi pogovorili. Tega jima niso dovolili, temveč je prišel sam predstojnik vprašati ju, česa želita.

"Ko je predstojnik izvedel, po kakem poslu sta prišla gospoda Domjanč, je prišel v nemalo zadregu. "Čudim se", je govoril pater z njegovim glasom. "Kako sta mogla gospoda priti do tega, da se tukaj skriva njuni begun. Morda je kdo vama rekel, in gospoda mislita, da begunec ne more biti nikjer drugje, nego za tem zidovjem."

"Od nikogar nisva ničesar izvedela," je odgovoril Ignacij, "veva pa, da so bili samostani vedno refugium peccatorum pribežališče grešnikov", pa sva mislila, da se je tudi najin brat tu skrival.

"Ali sta gospoda poslana od oblasti, da tukaj iščeta v samostanu?" je vprašal pater zvito, kateremu je prihod Domjančev bil zelo neljub. "Nisva poslana od oblasti," je rekel Ignacij, "a komisija vendar ve, da sem šel iskati brata. Delam to svojevoljno, ker hočem brata rešiti od večje nevarnosti, ki ga čaka, če se bo še dalje skrivati ter ne bi prišel pred komisijo. Njemu se more takrat pomagati, če čim prej pride v Zagreb, ker če ga obsojijo ex contumacia, more izgubiti plemstvo in posestvo, morda tudi glavo."

"To je žalostno," je pristavil pater na videz blaznokrvno, ki je bil čimdalje bolj vznemirljen, da ni nič čul, kako se je neki menih približal tihim, a hitrim korakom.

"Stjepan Stric!" sta zaklicala v isti hip Ignacij in Kristof ter stekla k menihu, v katerem sta spoznala iskanega begunca. Stjepan je bil obrit in oblečen v belo redovniško obleko s črnim pasom. V samostanu so ga imeli za novince, ter so mu dali ime Hyacinth.

Brat in stričnik sta objela Stjepana, ki je bil zelo vznemirljen. Oči so mu bile zalite v solzah. "Frater Hyacinth!" je spregovoril predstojnik v vidni zadregi in jezi, "kako ste se držili priti na porto brez dovoljenja?"

"Oprostite oči!" je odgovoril Stjepan. "Pri oknu sem videl, da sta prišla moj brat in stričnik v samostan. Dolgo sem se boril sam s seboj, ne vedoč, kaj naj storim. Naposled sem se odločil ter sem sedaj tu!"

"Gospoda!" je rekel sedaj predstojnik Ignaciju in njegovemu sinu: "Odvedita svojega ujetnika, kamor je vaju volja, ali čim prej, tem boljše! Mi smo ga pošteno skrivali pred svetom, kakor je sam želel, a sedaj se je sam izdal. Mi si umijemo roke!"

Predstojnik je izpustil te besede v jeznem tonu ter odšel hitrih korakov v svojo celico. "Zakaj se jezi ta človek?" je vprašal Ignacij brata.

"Obljubil sem jim, da jim bogato, bogato povrnem in sedaj se mi zdi, da se boji predstojnik, da ne izpolnim svoje obljube!" je odgovoril Stjepan. "Kakor hitro bom svoboden, jih obdarim bogato."

Ignacij in Kristof sta molčala. "Vidva molčata!" je povzel Stjepan. "Goto-vo je vama znano, kaka usoda me čaka. Povejta, rotim vaju!"

"Moras iti pred preiskovalno komisijo," je rekel Ignacij. "In potem naj se zopet kar Bog hoče. Dobil si je opomin, da prideš, če ne, boš obsojen in contumacia, in to bi bilo stokrat hujše."

"A kaj nameravajo z menoj, to bi rad vedel od vaju!" je rekel Stjepan, gledajoč ostro sedaj brata, sedaj stričnika.

"Kdo bi to vedel," je odgovoril Kristof nesigurno. "Govori se vse možno," je pristavil Ignacij.

"Da me zapro?"

"To bo še najmanj, kar te more doleteti," je rekel Ignacij.

"Torej se hujše? Povej no! Ali mi hočejo odvzeti plemstvo in posestvo?"

"Dobro ugrajblješ; so tudi, ki hočejo vedeti, da bo še hujše."

"Skoro gotovo me mislijo usmrtiti!" je izrekel Stjepan ves prestrašen.

"Tudi o tem se govori!" je pritrdil Ignacij. "Sedaj vidja, v kakani koži si. Vse to te more doleteti, če ne prideš pred komisijo, da te obso- di in contumacia. Če ne prideš, ti ne bodo prav nič priznali in izgubljen si. Zato je potrebno, da greš z nama v Zagreb in da se postaviš pred komisijo. Potem bi se dalo kaj storiti zate."

Stjepan se je zamislil.

(Dalje prihodnjik.)

"Najskrenejša hvala vam, domine gratiosi-ssime," se je globoko naklonil Ignacij.

"Obljubil mi je, da ga ne bo sodil ex contumacia, če pride tudi po določnem roku pred komisijo, ali priti mora!" je pristavil Najsič.

"Kdo mu naj to sporoči, ko se ne ve, kje je?" je menil Ignacij.

"Iščite ga!" je spregovoril Najsič. "Pisma piše iz Karlova, torej mora biti tam nekje."

PROSVETA.

NOVICE IZ JUGOSLAVIJE.

Kako draže življenske potrebščine. Poroča nam prijatelj, da je hodil zadnji mesec po Stepanji vasi in bližnjih vaseh znani stokratni milijonar Predović s Sela, trgovca s prašiči in kupcu, ki se sedaj ves krompir, ki je še na njivi, da ga bo porabil za hranjenje prašičev. Tudu kar mora vsakemu vzbuditi pozornost, je to, da ta gospod ponuja za kg krompirja že v naprej 3.50 K, a čimer bo vplival zelo na ceno letošnjega krompirja. Tako že obetajo kmetje, da bo veljal v jeseni kilogram krompirja nad 3 K. Razumljivo je, da bo vsled tako visokih cen delavstvo prisiljeno skrbeti tudi večje plače. Kajti če bo že krompir, ki je glavna hrana neimovitega ljudstva, tako drag, kakor obetajo producenti, kakšno bodo šele za druga živila. Toda ko bo delavstvo zahtevalo višje plače, pa bo buržoazija vplala, da dela dragojše.

Frančiškanar in nuna. — Pred dnevi so doživeli frančiškankarji v Dobri veliko presenečenje. Brat vratar je čul pred vratmi jokajoče vpitje, je odprl vrata in bil zelo presenečen, ko je pred vhomod v samostan našel malo dekle. Kmalu na to se je pojavila otrokova mati, mlada deklica, in jo kake pripravedovala svojo življensko zgodbo. Bila je nuna v sara-jevskem samostanu, kjer se je seznanila s nekim frančiškankarjem, ki se sedaj nahaja v Metkoviću. Kmalu se je med njima razvilo ljubavno razmerje, ki ni ostalo brez posledice. Lepa nuna je lepega dne spoznala, da je mati in je morala takoj zapustiti samostan. Po dečkovem rojstvu ga je hotela izročiti svojemu očetu, da bi skrbel za otroka. Ta korajžni frančiškan pa ni hotel o tem ničesar slišati in je rekel, da naj izroči otroka provinčijalu v Splitu, kjer bo prejela 8000 K odpravnine. Toda provinčijal je bil drugega mnenja in je zadevo naznanil policiji, ki bo storila potrebne korake pri očetu frančiškanku.

Oljkan sodarski mojster je gospod Fr. Repič v Trnovem v Ljubljani. Ta možkar ravna s svojimi vajenci naravnost živjako. Nihče, ne vajenec ne pomočnik ne more ostati pri njem v službi. Vajenec bi se z dogami, z orodjem in drugimi stvarmi do poškodovanja. Pri tem junaku je še vedno uveden za vajence dvanajsturni delavnik, ki se pa vsak dan še raztegne. Ob 6. zjutraj začno delati in delajo do 12. ure. Po kosilu morajo brez odmora zopet delati dalje do 6. ure zvečer. Nato pospravljajo delavnice in ku končajo, morajo delati še na vrtni. V pol leta je imel Repič devet vajencev, ki so vsi pobegnili. Vrtnega ni v delavnici nobenega pomočnika, tako, da je tudi strokovna izobrazba nedostatna.

Zanimiv prirodni pojav v Srbiji. — V selu Stagovu v južni Srbiji so 10. avg. opazovali obnem z močnim potresnim sunkom vulkanski izbruh, pri čemer je iz tri stirijske metre širokega žrela letelo oglje, pesek in nekaka modra tekočina v zrak. Potres v Skoplju je bil gotovo v zvezi s tem izbruhom.

Razne vesti.

Znani nemški milijarder Hugo Stinnes, magnat v kovinskih industrijah, ki je kakor poročila belgrajska "Pravda", zasigural tudi že v Sloveniji v "Kranjski industrijski družbi" prevladujoč vpliv. Stinnes je, kakor že znano, Italijanom odkupil tudi Alpine Montan Gesellschaft v Nemški Avstriji.

Papež Benedikt je imel v tem mesecu mašo za vse delavce sveta. Ob tej priložnosti je izdal svoje svarilo proti lažnjivim prerokom, ki izpodkpravajo vero s propa-

gand, odtujujejo delavstvo Kristu in ga navajajo na pota nemarnosti in ateizma. To je vse, kar more storiti papež za delavstvo. Ampak ena maša, niti milijon ljudi, ki so brez zaslužka. Papež je prišel s svojim svarilom ob napacnem času. Moral bi priti, kadar so "dobri časi". V sedanjih razmerah ni treba drugega, kakor pokazati delavstvu, kje so vzroki, da milijoni nimajo dela in zakaj trpe pomanjkanje, medtem, ko je na svetu vsega dovolj. To so seveda pregrešni nauki, toda stotisoče delavcev jih poslušajo in tisoči jih razumejo. Ti, ki jih razumejo, so za vedno izgubljeni za papeževa svarila.

Trgovina s Sovjetsko Rusijo. — Po poročilu Trgovskega departmeta je ameriška trgovina s Sovjetsko Rusijo znašala v prvih 6 mesecih tega leta \$13.000.000 prometa več, kakor v letih 1920 in 1919, v katerih sploh ni bilo nikakega prometa. V prvih 6 mesecih t. l. je znašal izvoz v Rusijo \$692.000 in izvoz \$12.600.000.

V Rusiji se trgovske razmere boljajo. Rosta-hiro je objavil statistike, iz katerih je razvidno, da je znašal izvoz v Rusijo prvih šest mesecev tega leta 11 milijonov pudov (1 pud je 16.38 torej okoli 180 milijonov raznega blaga. Od tega odpade 57 odstotkov na živila, 21 odstotkov kovin in 17 odstotkov kuriva. Anglija je bila na avozu najbolj udeležena, potem sledi Nemčija, Švedska itd. V celoti je 20 raznih držav pošiljalo Rusiji blago. Tudi izvoz zopet narašča in sicer so v prvem polletju 1921. iz Rusije izvozili 2 in pol milijona pudov, v tem ko so v vsem lanskem letu izvozili samo 800.000 pudov. Glavno množino izvoznega blaga so zavzemale sirovine in polobdeljaki.

Za kratek čas. V cerkvi sv. Petra se je zgodil te dni čuden slučaj. Invalid Vincencij Manea, ki je mogel hoditi le ob palčah, je kar nenkrat v cerkvi popolnoma ozdravil in shodil. Manea je postal v hipu znamenita oseba. Časnikarji so ga prosili za pogovore in listi so prinjali dolge članke o njem in o čudežu. Celo papež ga je nameraval sprejeti tekom tega tedna v avdienco. Toda Manea ne bo videl papeža. Izkazalo se je, da je mož navaden goljuf, ki je hotel priti na lahek način do denarja. V nekem uradništvu, kjer je pripravoval zgodbo o čudežu, ki mu je ozdravil noge, a pustil žep — prazen, so mu dali 200 lir. Zato se pa prodali drugi dan na stojnino izdaj svojega lista s poročilom o čudovitom čudežu. Med vojno in takoj po vojni je mož živel zastoj na raznih bolnišnicah in zdraviliščih. Mož je postal preveč predržen in je imel smolo. Namesto da bi mu bil dal sv. Peter zdravje, ga je izročil policiji, ki hoče priti stvari do dna in je izvedela že maršalka zanimivega iz njegovega pustolovskega življenja. Pa recite kar hočete, čudež je vendarle čudež, največji je pa tisti, da sam papež v čudeže verjame.

Francoško delavstvo se upira. Poročali smo že o nameri seinskikh strokovnih organizacij, ki gre proti izdelovanju novim vojnam namenjenih izdelkov. Kot vzrok temu gibanju navajajo francoski listi večno izzivanje francoske kapitalistične vlade v zadevi Rusije in njene ogromne pošiljave vojnega materiala svojim poljakim in rumunskim hlapcem. Vendar stvar ima še globlji pomen, če se oziramo tudi na podobne odporne korake organiziranega delavstva po ostalem svetu in če se oziramo predvsem na tozadevne sklepe zadnjega kongresa kovinarske Internacionalne v Lucerni. Ne gre za manj kot za energično in sistematično ubijanje vojnih instinktov znorelega buržoaznega

imperializma za vse večne čase. Nevenljivo zaslugu ima pri tem francosko delavstvo, ki je sprejelo težko breme iniciative na svoje rame in kar je glavno; da je svojo namero pričela tudi že praktično udeleževati! Začetek tega udeleževanja pomeni manifest, ki so ga seinske organizacije te dni v stotisočih izvodih vrgle med delavstvo in ki ga našemu proletariatu v prevodu podajamo — marsikaj bo videl tudi on lepega v njem in poučnega: Delavcem! Po petih letih trpljenja so nam obljubljali končen mir. Iz tega ni bilo nič! Pahnili so vas v bedo z organiziranim metanjem na cesto, podjetniki vas silijo k izdelovanju pušk, topov in drugega vojnega materiala, namenjenega k uničenju ljudstva, ki je pokazalo svoj stud zločinskih vlad, kateri je bilo podloženo. Ruska revolucija je ogrožena po morilskem hotenju kapitalizma. Ali se vam ne zdi nečloveško, da se morate udeleževati izvrševanja tega zločina? Vase strokovne organizacije so sklenile, da zavzamejo nasproti temu svoje stališče. Pozivljamo vas, da takoj prekinete tako delo, ki bi moglo več ali manj neposredno služiti vojni in sicer v zvezi s sredstvi, skupno akcijo ali osebno akcijo! — To so paš malce bolj močete besede kot vse vadene in sleprake obljube gospodov, ki se zbiraajo okrog washingtonske konference.

Trgovinsko brodovje sovjetske Rusije sestoji iz 78 parnikov v Vzhodnem morju in 329 v Bellem morju. Jadrnici ima Rusija v Vzhodnem morju in v Bellem morju okrog 100. Velik del brodov potrebuje popravila.

VASE KNJIGE.

Zajednici. Povest iz življenja slovenskih trpinov v Ameriki. Vezano. Stane a poštino vred \$1.75.

Zakon biogenosti. Vrlo poučna knjiga, ki pove, kako sleherni človek ponavlja v sebi razvoj vseh svojih živalskih in divjalskih prednikov. S slikami. Vezano. S poštino vred \$1.50.

Oba knjigi, ki se naročita obenem, za tri dolarje poštine prosto. Naročila sprejema tajnik Kaj. Ievne matice S. N. P. J.: Frank Alek. 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill. — Adv.

POTREBUJE

se žena ali dekle za navadna hišna dela. Dober dom in dobra plača. Pokličite Locust 1597-R Bell Phone. Vprašajte za Mrs. Altman. Pittsburgh, Pa.

Za kuhanje piva doma

imamo v zalogi slad, kvas, sladilo in vse druge potrebščine. Pošljete li se preprosto, da je doma pri kuhanju vedno le najboljši in najzdravši. Dobiti je tudi obirke svet, steklenice in raznih loncev, itd.

Mi vam damo naše naročilo po pošti, točno v vse kraje. Groceries, sladkor in v pr. dajalne izdelane doma primerne pust pri vseh naročilih. Pišite nam informacije na:

FRANK OGLAR,

6401 Superior Ave., Cleveland, O.

GROZDJE

Ker mi je več new-yorčanov naročilo, da jim posrežimo do- brega grozdja, sem sklenil, da bom odpeljal newyorko in drugo grozdje tudi v druge naselbine.

Kdor torej hoče dobiti dobro newyorko ali drugo grozdje po niski ceni, naj se takoj oglasi.

Rabin zanesljive posredni- ke ali trdnice za zastopnike po raznih naselbinah.

JOSEPH VOGRIC

180 Tenth Ave., New York City
Telefon: Chelsea 9086.

Pošiljamo denar v staro domovino.

Sedaj lahko pošljemo denar v vse kraje na Slovensko, Hrvaško, Dalmacijo in Istro.

Nadalje pošljemo denar tudi v Srbijo, Bulgariko in Rumunsko. Jamčimo za vse poslani denar, snako kot pred vojno, da bode hitro in točno izplačan.

PRODAJAMO ŠIFKARTE NA VSE LINIJE.

Uradne ure so: 9 jutro do 5 zvečer. Fondelak in sobota do 5:30.

KASPAR STATE BANK,
1900 Biss Island Ave., Chicago, Ill.